

**ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี
จังหวัดปทุมธานี**

สุเทพ ตระหง่าน ฤทธิญา บุญยะสิทธิ์ และ ทศนีย์ ทิพย์คงคา
นักวิชาการอิสระ

**THE NEEDS FOR INTERNAL SUPERVISION IN PATHUMTHANI
MUNICIPAL SCHOOL SYSTEM**

Suthep Tra-ngarn, Kritsada Boonyasit and Thatsanee Thipkhongkha

Independent Scholar

E-mail: suthep_tra-ngarn@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ทหารดับความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี และ 2) เปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนจำแนกตามระดับการศึกษาของครูผู้สอน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนของครูผู้สอนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับมีค่า .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1. ความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนของครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนของครูผู้สอนสูงสุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลตามลำดับ
2. ระดับการศึกษาของครูที่ต่างกันมีความต้องการในการนิเทศการสอนโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

Abstract

This study was intended for the study of :- the requirements of supervision needed in the internal school of teaching in Pathum Thani municipality school, Pathum Thani province.

The representative sample used in this study were:- the teachers in Pathum Thani municipality school academic for year 2014 which totelled 66 persons. The instrument used for data collection was the 5 level rating scale questionnaire which has 2 parts :- 1) the general information about the status of the questionnaire respondents. 2) The requirements of

supervision needed in the internal school of teachers in Pathum Thani municipality school, Pathum Thani province. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation.

Results of this study were:-

1. The requirements of supervision needed in the internal school of teachers in Pathum Thani municipality school, Pathum Thani province. Overall it was at a high level. When considering the aspects it was found that the highest level in the requirements of supervision internal school of teacher were the media teaching, followed by the management teaching, the curriculum development, the teaching human resources development and the evaluation measurement respectively.
2. The comparative of the requirements of supervision needed in the internal school of teachers in Pathum Thani municipality school, Pathum Thani province was classified by the education level of teachers and it was found that the overall outcome was not different in each and all aspects.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคน และเป็นรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคน เพื่อเตรียมคนให้ก้าวไปสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคง และรู้เท่าทันโลกในภาวะที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วตลอดเวลา เป็นโลกแห่งเทคโนโลยีและการเรียนรู้ที่ไม่มีที่สิ้นสุด พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ต่างๆ พร้อมกับให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปสร้างสรรค์ความรู้ของตน (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ. 2545)

การที่จะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถผลิตกำลังคนให้เป็นไปตามจุดหมายของหลักสูตรและแผนการศึกษาชาติต้องอาศัยครู เพราะครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ หน้าที่ครูมีความสำคัญยิ่งเพราะเป็นหน้าที่ปลูกฝังความรู้ความคิดและจิตใจเยาวชน ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการสร้างสรรค์บัณฑิตอนาคตของชาติบ้านเมือง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2544: 7) ซึ่งหากครูขาดความรู้ความสามารถในการสอน จะเป็นผลให้การจัดการศึกษาชาติประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครู และสิ่งที่จะช่วยครูในการพัฒนาการเรียนการสอนให้ทันต่อการ

เปลี่ยนแปลง คือ การนิเทศการศึกษาเพราะการนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นงานคู่ขนานกับการบริหารการศึกษา (รัชนิย์ ไชยสิทธิ์ . 2544 : 1)

การนิเทศการศึกษาจึงนับว่ามีความสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการศึกษาที่จะทำให้ การศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้โรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การศึกษาโดยตรง จึงควรต้องมีการนิเทศภายในที่สามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและร่วมแก้ปัญหาของ ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้อง สามารถสนองความต้องการเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ โดยกระบวนการนิเทศ จำเป็นต้องศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศของครู เพื่อจะได้จัดการนิเทศตามความต้องการของ ผู้รับการนิเทศ ตามหลักสำคัญบางประการของการนิเทศการศึกษาคือให้สนองความต้องการของครู (ณัฐธินิย์ เปียทอง. 2543: 3) และการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน มีความจำเป็นต่อการส่งเสริมคุณภาพการเรียน การสอน เนื่องจากการนิเทศจากบุคคลภายนอกอาจจะลดความจำเป็นลง ในเมื่อสภาพปัจจุบันขาดแคลนผู้ทำ หน้าที่นิเทศการศึกษา ประกอบกับปัจจุบันบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ความสามารถเพียงพอ เป็นผู้รับ ปัญหาแท้จริง ในการเรียนการสอนภายในโรงเรียนของตนเองมากที่สุด (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. 2536: 63) จึงได้ วางแผนปรับปรุงกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยส่งเสริมให้โรงเรียนจัดระบบการนิเทศงานวิชาการภายใน โรงเรียนขึ้น (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา. 2540 : 3) โดยกำหนดเป็นขอบข่ายงานพัฒนาการเรียนการ สอน 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อสารการเรียนการสอน ด้านการวัดและ ประเมินผล และด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการได้รับการนิเทศการ สอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ว่ามีความต้องการระดับใด เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนาโรงเรียน ช่วยให้โรงเรียนมีระบบการนิเทศอย่างถาวร และสามารถนำข้อคิดของครูมาปรับปรุง กระบวนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อหาระดับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนจำแนกตามระดับการศึกษาของครู

สมมติฐานในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานีที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการการนิเทศการ สอนแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Surrey Research) เพื่อศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอน โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยมีการดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 66 คน

2. เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้นเอง โดยการศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยโครงสร้างแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และช่วงชั้นที่สอน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert Method) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน

3.2 ศึกษาเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา และนำแนวทางไปใช้สร้างแบบสอบถาม

3.3 สร้างแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) โดยกำหนด

ความต้องการการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน จำนวน 40 ข้อ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบ เสนอแนะ แก้ไขเนื้อหา และการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิง

พินิจ (Face Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence : IOC ตั้งแต่ 0.67 – 1.00

4.1 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

4.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับที่โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานีที่ไม่ใช่กลุ่มประชากรที่จะศึกษา จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach. 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .98

4.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบครั้งสุดท้ายก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

5. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

5.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

5.2 ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเองให้กับครูที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 66 ฉบับ และเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 66 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 เพื่อผู้ศึกษารับคืนแบบสอบถาม จำนวน 66 ฉบับแล้ว จึงตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำไปประมวลผลด้วยวิธีทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษา และช่วงชั้นที่สอนในโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ

6.3 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการการนิเทศการสอนในโรงเรียนโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2543: 102-103)

ค่าเฉลี่ย

แปลความหมาย

4.51 – 5.00	หมายถึง มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7. การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศการสอนในโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จำแนกตามระดับการศึกษาของครูผู้สอน

ผลการศึกษา

การศึกษาความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผล ดังนี้

1. ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมากตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านปรากฏผล ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุดคือ การนำผลการประเมินหรือการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ แนะนำเอกสารการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยหรือการประเมินผลการใช้หลักสูตรแนะนำให้ครูเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหลักสูตร เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านหลักสูตร มีการประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและคู่มือ เช่น ชุดการสอน บันทึกรายการเรียน และประชุมอบรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและท้องถิ่นตามลำดับ

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุดคือ การสอนสอดแทรกให้มีศีลธรรมตามหลักศาสนา รองลงมาคือ การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนตามหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนงบประมาณการจัดหาวัสดุอุปกรณ์แก่ครู มีวัสดุอุปกรณ์การสอนหลายชนิดตามความต้องการของครูอย่างเพียงพอ การอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน การจัดศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนภายในโรงเรียนอย่างมีระบบ จัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การให้ครูประเมินและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อวัสดุปรับปรุงแก้ไขและ การนำวัสดุในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอนตามลำดับ

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินตนเองของครู

การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน หลักการและวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การวางแผนการประเมินผลควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลด้วยตนเองตามลำดับ

1.5 ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การให้คำแนะนำช่วยเหลือในการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ให้โรงเรียนจัดบริการให้ความรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละกลุ่มสาระ จัดให้มีการได้รับขวัญ, กำลังใจ และจัดสวัสดิการให้บุคลากรในโรงเรียน จัดให้มีการประชุม/สัมมนาทางวิชาการทุกสัปดาห์/เดือน และการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการในและนอกสถานที่ตามลำดับ

2. ความต้องการการนิเทศการสอนโรงเรียนของครูผู้สอนระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี โรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ผู้ศึกษาจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญ โดยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในระดับความต้องการของครูผู้สอนมีความต้องการการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจวงจันท์ โชคชัยชำนาญกิจ (2532 : 99) ได้วิจัยเรื่องความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 พบว่าครูในภาพรวมมีความต้องการนิเทศงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดบริการทางการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน และการประเมินตนเองของครูมีความต้องการการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมททอกซ์ (Mattox อ้างถึงในรัชนี้ ไชยสิทธิ์ 2544:44) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการในการปฏิบัติงานของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาในรัฐอิลลินอยส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้องการของครูใหญ่ที่อยู่ในเกณฑ์สูงคือมีความสามารถปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและการประเมินผล การปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนการพัฒนาหลักสูตรและต้องการที่จะเข้ารับการศึกษจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย

2. ความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าระดับความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุดคือ การนำผลการประเมินหรือการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ แนะนำเอกสารการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยหรือการประเมินผลการใช้

หลักสูตรแนะนำให้ครูเลือกเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับหลักสูตร เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ด้านหลักสูตร มีการประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรและคู่มือ เช่น ชุดการสอน บันทึกรการสอน และประชุมอบรมเพื่อส่งเสริมความเข้าใจ เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและท้องถิ่นตามลำดับ สอดคล้องกับ คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง เครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างคณะครูและบุคลากรทางการศึกษา เนื่องจากนิเทศภายในโรงเรียนเป็น กระบวนการทำงานร่วมกันของคณะครูและผู้บริหารเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ข้อมูลและสารสนเทศด้านคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานการจัดการศึกษาทุกด้าน บุคคลภายนอกโรงเรียนไม่สามารถรับรู้ข้อมูล และสารสนเทศดังกล่าวได้ บุคลากรทุกคนจึงต้องช่วยเหลือร่วมกันอย่างใกล้ชิดในการแก้ปัญหาและพัฒนา งานให้สอดคล้องกับข้อมูลและสารสนเทศทางการศึกษาที่ปรากฏในการนิเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียน มาตรฐานสากลควรเป็นการดำเนินงานที่ประสานเชื่อมโยงกันระหว่างเครือข่ายการนิเทศภายนอก และ บุคลากรหลักภายในโรงเรียนอันจะนำไปสู่การช่วยเหลือร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะครอบคลุมการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนสู่มาตรฐานสากลต่อไป

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับความต้องการของครูผู้สอนมากที่สุดคือ การสอนสอดแทรกให้มีศีลธรรมตามหลักศาสนา รองลงมาคือ การทำวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้นอกสถานที่ และภูมิปัญญาท้องถิ่น การให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการสอนตามหลักสูตร การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และการใช้เทคนิควิธีการสอน อย่างหลากหลายให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ สอดคล้องกับ เสถียร เทียงธรรม (2542) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลต่อตัวนักเรียนในที่สุด สอดคล้องกับ วิวัฒน์ ตูจ่าง (2542, อ้างอิงจาก Harris, 1975) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง สิ่งที่บุคลากรในสถานศึกษากระทำต่อบุคคลหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะคงไว้ หรือเปลี่ยนแปลงปรับปรุงดำเนินการเรียนการสอนในสถานศึกษามุ่งให้เกิดประสิทธิภาพในการสอน และ สอดคล้องกับอริศรา มีชัย (2542) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานของผู้มีหน้าที่นิเทศในการที่จะช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาในการปรับปรุงการสอนโดยมีผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุด

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนงบประมาณการจัดหาวัสดุอุปกรณ์แก่ครู มีวัสดุอุปกรณ์การสอนหลายชนิดตามความต้องการของครูอย่างเพียงพอ การอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน การจัดศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนภายใน

โรงเรียนอย่างมีระบบ จัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน การให้ครูประเมินและรวบรวมปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อวัสดุปรับปรุงแก้ไขและ การนำวัสดุในท้องถิ่นมาผลิตสื่อการสอนตามลำดับ สอดคล้องกับ จวงจันท์ โชคชัยชำนาญกิจ (2532 : 99) ได้วิจัยเรื่องความต้องการการนิเทศงานวิชาการของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตการศึกษา 12 พบว่าครูในภาพรวมมีความต้องการนิเทศงานวิชาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการสอน ด้านการจัดบริการทางการศึกษา

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือการประเมินตนเองของครู การสร้างเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ การนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน หลักการและวิธีการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง การวางแผนการประเมินผลควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัดผลด้วยตนเองตามลำดับ สอดคล้องกับคงศักดิ์ ธาตุทอง (2542) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน ต่างจากวิวัฒน์ ตูจันง (2542, อ้างอิงจาก Good, 1973) ให้ความเห็นไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในการแนะนำครูหรือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการสอนช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยพัฒนาครู ช่วยเหลือปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือปรับปรุงเนื้อหาของการสอน และช่วยเหลือปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการสอน

2.5 ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การให้คำแนะนำช่วยเหลือในการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ให้โรงเรียนจัดบริการให้ความรู้การวิจัยเชิงปฏิบัติการและการวัดผลประเมินผลในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีการศึกษาดูงานนอกสถานที่ การจัดมอบรางวัลแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นในแต่ละกลุ่มสาระ จัดให้มีการได้รับขวัญกำลังใจ และจัดสวัสดิการให้บุคลากรในโรงเรียน จัดให้มีการประชุม/สัมมนาทางวิชาการทุกสัปดาห์/เดือน และการส่งบุคลากรเข้าร่วมประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการในและนอกสถานที่ตามลำดับ ซึ่งชาติ มณีศรี (2538 : 25-26) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ได้แก่ 1) การส่งเสริมความก้าวหน้าทางอาชีพ ได้แก่ การประชุมต่าง ๆ การจัดอบรมแบบ Workshop สัมมนาปัญหาต่าง ๆ การไปเยี่ยมศูนย์ต่าง ๆ การจัดกิจกรรมให้ครูได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์ในด้านวิชาการ ทำการทดลองหลักสูตร หนังสือเรียน และวิธีสอน ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษา 2) การส่งเสริมความเจริญงอกงามของครู ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ส่งเสริมการทดลองกิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูสนใจอยากทำ เปิดโอกาสให้ครูได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับอาชีพ ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถพิเศษในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ส่งเสริมให้ครูใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการศึกษาหาความรู้ หรืองานที่เขาสนใจ ส่งเสริมให้ครูสนใจกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมอาชีพครูภายในประเทศและ

นานาชาติ 3) การปรับปรุงการสอนของครู ได้แก่ การพิจารณาคัดเลือกครูที่มีความสามารถและประสิทธิภาพ เข้ามาทำการสอน การจัดงานและมอบหมายงานที่ถูกต้องตรงตามความสามารถของครูให้มีโอกาสได้สังเกตการสอน เปิดประชุม อบรม เพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการสอน ทำการสาธิตการสอนที่ดีให้แก่ครู ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนครูและมีการสังเกตการณ์สอนระหว่างโรงเรียน ต่าง ๆ และ 4) การส่งเสริมแนะนำครูและ ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและประชาคม ได้แก่ ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู – นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน ในประชาคม ของตน ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาคม ส่งเสริมให้มีสมาคมผู้ปกครองขึ้นในโรงเรียน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างครู และผู้ปกครอง ในการแก้ปัญหา ต่าง ๆ ทางการศึกษา ส่งเสริมให้ประชาชนสนใจในกิจกรรมของโรงเรียน จัดให้โรงเรียนเป็น ศูนย์กลาง ของประชาคม ส่งเสริมให้ครูรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในประชาคมนั้น ๆ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการบริหารการศึกษา เพราะการนิเทศเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริม ให้บุคลากรในสถานศึกษาหรือครูผู้สอน สามารถปฏิบัติงานตามขอบข่ายของภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการบริหารสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ถึงกับมีผู้รู้ได้ให้ความเห็นไว้ว่า “การนิเทศภายในคือ หัวใจของโรงเรียน” โรงเรียนเป็นหน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งที่มีคณะบุคคลทำงานเป็นกลุ่ม โดยมุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน คือคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ในการทำงานใด ๆ ย่อมมีปัญหาหน่วงการ การช่วยเหลือแนะนำครูในสิ่งที่ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่ จึงเป็นแนวทางเลือกที่ดีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรมองข้าม การศึกษาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ ที่จะนำไปสู่การวางแผนงาน การลงมือปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบประเมินผล แนะนำผลมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของงานอย่างแท้จริง/โครงการนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่โรงเรียนควรดำเนินการ ทั้งนี้ เมื่อรู้ปัญหาและสาเหตุของปัญหาแล้วย่อมจะแก้ไขได้ตรงจุด กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นขั้นตอนที่โรงเรียนควรนำมาปรับใช้ได้ตามศักยภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นิเทศจะต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) เมื่อมีความรู้จริงในเรื่องที่นิเทศ สามารถนิเทศได้หลายวิธี และมีมนุษยสัมพันธ์เป็นเลิศ ทั้งนี้ เพื่อสร้างศรัทธาให้เกิดกับผู้รับการนิเทศ ดังนั้น การนิเทศภายในโรงเรียนจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน อย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนเทศบาลเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาคูณลักษณะความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลุ่มลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ .
- คงศักดิ์ ธาตุทอง. (2542). *การประยุกต์ใช้งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน*. ขอนแก่น: ภาควิชาการ สามัญศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คัมปาย อิมเจจิง. (2544). *แกนหลักแนวคิด. การปฏิรูปการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2546). *การศึกษาที่เน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.
- ประสิทธิ์ ไชยโคตร. (2547). *การพัฒนาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนบ้านพะยอม อำเภोजังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2545). *การปฏิบัติการการเรียนรู้ของครูและการสร้างพลังร่วมในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า.
- พงษ์ศักดิ์ บึงบุม. (2545). *การดำเนินงานตามมาตรฐานการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด หนองบัวลำภู (รายงานการศึกษาค้นคว้า)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พายัพ สารจันทร์. (2546). *การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านกุดคอกก้านโคกสำราญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 2 (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *การนิเทศการศึกษา : ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และคณะ. (2549). *การศึกษาอิสระ Indendent Studies*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. 2549.
- ยรรยง สีหไตร. (2542). *การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศของข้าราชการใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ยอดทอง จันดาวลัย. (2542). *ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานและปัญหาตามกระบวนการ นิเทศการศึกษาของศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจังหวัด อุดรธานี (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัตนา เกียรติเกษม. (2545). *การปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ)*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิจิต ชูราชี. (2546). การปฏิบัติการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิเชียร มุราชัย. (2547). การพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านตรีกาม อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2545). โรงเรียน : องค์การแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- ศุภวัตร พิเลิศ. (2544). การดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริพงษ์ เสงายน. (2550). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุค พอยท์.
- สมเดช พินิจสกุล. (2544). การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบูรณ์ สุริยวงศ์ และคณะ. (2544). วิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- เสถียร เทียงธรรม. (2542). การนิเทศภายในประถมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สนั่น มีสัถยธรรม. (2543). ทางสายใหม่การปฏิบัติราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กอสินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สุมาลี สว่างสุข. (2548). การพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 8 อำเภอบ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 (รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณ บุญทศ. (2541). ปัญหาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดยโสธร (วิทยานิพนธ์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). การพัฒนาระบบ การนิเทศการศึกษา การนิเทศ 100%. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). เอกสารการพัฒนาการ นิเทศการศึกษา 100%. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). คู่มือการบริหารโรงเรียน : การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). แนวทางการกระจายอำนาจ และการบริหารจัดการ การศึกษาให้สถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางคึกษา. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). *คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาคึกษา.

อนง ส่องแสง. (2540). *การนเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏพระนคร.